PEAKONTROLÖRI OTSUS

Peakontrolöri 31. juuli 2001. a otsus nr 11-7/036

Haridusministeeriumi 2000. aasta majandustegevus

Oleme kontrollinud Haridusministeeriumi 31.12.2000 lõppenud majandusaasta kohta koostatud raamatupidamise aastaaruannet, mille koostamise eest vastutab ministeeriumi juhtkond. Meie ülesanne on avaldada kontrollimise tulemustele tuginedes arvamust nimetatud raamatupidamise aastaaruande kohta.

Sooritasime auditi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega. Nimetatud standardid nõuavad, et audit planeeritaks ja sooritataks viisil, mis võimaldaks piisava kindlustundega otsustada, et raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda olulisi vigu ega ebatäpsusi. Auditi käigus oleme väljavõtteliselt kontrollinud tõendusmaterjale, millel põhinevad raamatupidamise aastaaruandes esitatud näitajad. Meie audit hõlmas ka raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtete ja juhtkonnapoolsete raamatupidamislike hinnangute kriitilist analüüsi. Arvame, et meie audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks raamatupidamise aastaaruande kohta.

1. Vastavalt rahandusministri määruse[1] §-le 67 korrigeeritakse aastaaruandes algbilansi saldosid, kui esineb olulisi eelmist perioodi puudutavaid asjaolusid. Algsaldosid korrigeerimata on 2000. aasta majandustehinguna arvele võetud pikaajalised finantsinvesteeringud summas 23,4 mln krooni. Nimetatud summa võrra on 2000. a aastaaruande algsaldode bilansimaht näidatud väiksemana.

2. Üksikisiku tulumaksu ettemaks on kajastatud aktivas summas 115 749 krooni. Samas on kajastatud passivas ka üksikisiku tulumaksu kohustus summas 201 817 krooni. Mainitud summad oleks tulnud aastaaruandes saldeerida.

3. Haridusministeerium rendib kapitalirendi lepingu alusel telefonikeskjaama MERIDIAN. Selle põhivara soetusmaksumus sisaldab ka intressikulu. Seisuga 31.12.2000 kajastub bilansis kapitalirendi kohustuse jääk koos intressiga summas 202 952 krooni. Oleme seisukohal, et intress on perioodikulu ja tuleb kajastada tekkepõhiselt rendiarvete alusel finantskuludes[2]. 2000. aastal on finantskuludes kajastamata intressikulu summas 45 622 krooni bilansipäeva seisuga on kohustus näidatud suuremana 15 340 krooni ning põhivara soetusmaksumus on kajastatud bilansis suuremana 232 560 krooni.

4. Bilansikirjel "Mitmesugused lühiajalised nõuded" on nõuded õppelaenu võlglastele riigilõivu eest, mis Haridusministeerium maksis hagide algatamisel õppelaenu võlgade sissenõudmiseks. Need nõuded – kokku 242 594 krooni – on aastaaruande lisades kajastatud kui nõuded Maksuametile. Summat ei ole bilansipäeva seisuga inventeeritud ja meile antud selgituste kohaselt võib seal sisalduda nii nõudeid, mis ei realiseeru, kui ka nõudeid, mille võlglased on juba Rahandusministeeriumile koos õppelaenu võlaga tasunud. Oleme seisukohal, et ülalnimetatud summa ei kajasta ministeeriumi nõuete tegelikku seisu 31.12.2000 ja nõude kajastamine Maksuameti vastu ei ole põhjendatud.

---

[1] Rahandusministri määrus 30.11.2000. a nr 100 "2000. a aastaaruande koostamine, esitamine ja kinnitamine"
[2] Rahandusministri 18.05.2000. a määrus nr 44 § 2 lg 7

5. Bilansikirjel "Muud nõuded töötajatele" on kajastatud bilansipäeva seisuga töötajatele ettemakstud puhkuse päevade tasud summas 50 657 krooni. Oleme arvamusel, et nimetatud nõuded ei realiseeru ja nende kajastamine bilansis ei ole põhjendatud.

Meie arvates, välja arvatud punktides 1 kuni 5 kirjeldatud asjaolude mõju, on ülalmainitud raamatupidamise aastaaruanne seisuga 31.12.2000, mis näitab Haridusministeeriumi 2000. a tulemiks 2 844 103 krooni ja bilansimahuks 31.12.2000 seisuga 33 729 506 krooni, olulises osas koostatud kooskõlas Eesti Vabariigi rahandusministri 30.11.2000 määrusega nr 100 "2000. a aastaaruande koostamine, esitamine ja kinnitamine".

Aruande kohta märkust tegemata juhime Haridusministeeriumi juhtkonna ja Rahandusministeeriumi tähelepanu järgnevatele ministeeriumi tegevusega seotud asjaoludele:

- Riigieelarve seadusest[3] tulenevalt ei ole ministril õigust muuta riigieelarves ettenähtud kulude otstarvet. Oleme seisukohal, et Haridusministeerium ei ole eelarve kasutamisel alati lähtunud eelarves kehtestatud kulude otstarbest. Näiteks järgmistel juhtudel:

  - AS-ile Audentes on makstud 2 719 800 krooni toitlustamiseks ja õpikute soetamiseks eelarve peatüki 51 "Sanatoorsed ja teised internaatkoolid" alt ja 420 500 krooni majanduskuludeks eelarve peatüki 52 "Hälviklaste riigikoolid" alt;

  - Eesti Spordigümnaasiumile on makstud 522 900 krooni eelarve peatüki 44 "Erikoolid" alt ja 154 900 krooni eelarve peatüki 52 "Hälviklaste riigikoolid" alt;

  - Ülikoolidele (eelarve peatükk 25) mõeldud vahendite arvelt oli eraldatud Akadeemilisele Spordiliidule 419 000 krooni.

- Riigieelarveliste asutuste raamatupidamist käsitlevad regulatsioonid on pikaajaliste finantsinvesteeringute arvestuslõigus ebapiisavad ning seetõttu ei pruugi raamatupidamisaruanne anda õiget ja usaldusväärset pilti sellest arvestuslõigust. Rahandusministri 30. novembri 2000. a määrusega nr 100[4] ei ole määratud, millises väärtuses tuleks kajastada pikaajalisi finantsinvesteeringuid. Haridusministeerium on seda teinud eelmiste aastate praktika järgi ehk kajastanud pikaajalise finantsinvesteeringuna soetatud äriühingute aktsiad bilansis nende nimiväärtuses. Head raamatupidamistava järgides tuleks aga pikaajalisi finantsinvesteeringuid kajastada kapitaliosaluse meetodit kasutades.

Ettepanekud

Riigikontroll teeb Haridusministeeriumile järgneva ettepaneku:

- Korrigeerida 2001. a raamatupidamise aastaaruande algsaldosid lähtuvalt otsuse punktides 2 – 5 toodud märkustest.

Riigikontroll teeb Rahandusministeeriumile Haridusministeeriumi 2000. a aastaaruande auditi tähelepanekutele tuginedes järgneva ettepaneku:

- Kehtestada pikaajaliste finantsinvesteeringute (sh tütar- ja sidusettevõtted) kajastamise kord, mis määratleks:

  - pikaajalise investeeringu soetusmaksumuse;

[3] Riigieelarve seadus § 25 lg 1
[4] 2000. a aastaaruande koostamine, esitamine ja kinnitamine § 20 lg 1

- meetodid pikaajaliste investeeringute raamatupidamislikuks kajastamiseks näidates ära selle erijuhud (nt investeeringuobjekt on pankrotis, likvideerimisel, lõpetamisel, järgneval aruandeperioodil on kavas ettevõte müüa, on takistatud osalemine juhtimisel jne);

- meetodite rakendusjuhised.

Soovitame juhendite väljatöötamisel tugineda Raamatupidamise Toimkonna poolt koostatud juhendile ERS 8 "Kapitaliosaluse meetod" või Rahvusvahelise Raamatupidajate Föderatsiooni (*International Federation of Accountants - IFAC*) poolt väljatöötatud avalikule sektorile mõeldud rahvusvahelistele raamatupidamisstandarditele (*International Public Sector Accounting Standards – IPSAS*) IPSAS 6 ja IPSAS 7.

Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond